

TÁC PHẨM “SỬA ĐỔI LỐI LÀM VIỆC” VÀ VẤN ĐỀ “NÓI” VÀ “LÀM” CỦA CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN HIỆN NAY

LAI NGỌC HẢI (*)

Sau hai năm giành được chính quyền, vào tháng 10 năm 1947, giữa lúc toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta đang tập trung sức để giành thắng lợi trong chiến dịch phản công của các lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam nhằm đánh bại cuộc hành quân lớn của quân Pháp lên Việt Bắc, bảo vệ căn cứ địa và cơ quan đầu não của cuộc kháng chiến; mặc dù bận trăm công ngàn việc chỉ đạo công cuộc kháng chiến và kiến quốc, song xuất phát từ những đòi hỏi của thực tiễn, Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn dành thời gian để viết tác phẩm “Sửa đổi lối làm việc”. Đây là tác phẩm có ý nghĩa lý luận và thực tiễn to lớn đối với công tác xây dựng Đảng, chính quyền Nhà nước non trẻ, rèn luyện đội ngũ cán bộ, đảng viên trước yêu cầu của sự nghiệp cách mạng. Ngay chính tên gọi của nó đã thể hiện rất rõ những đòi hỏi về đổi mới, chấn chỉnh lề lối làm việc, phương pháp, tác phong công tác. Xuyên suốt tác phẩm này là tư tưởng về “nói” và “làm” của các tổ chức Đảng, chính quyền, các đoàn thể cách mạng, các lực lượng vũ trang nhân dân và đội ngũ cán bộ, đảng viên - bộ phận nòng cốt của cuộc kháng chiến, công tác và làm việc trong các tổ chức đó.

I. “Nói” và “làm” trong “Sửa đổi lối làm việc”

“Sửa đổi lối làm việc” là tác phẩm lớn, chứa đựng nhiều nội dung có ý nghĩa lý luận và thực tiễn to lớn, nhưng sợi chỉ đỏ xuyên suốt tác phẩm là vấn đề “nói” và “làm” của tổ chức đảng và đội ngũ cán bộ trong Đảng, chính quyền, các đoàn thể cách mạng và các lực lượng vũ trang nhân dân trong điều kiện Đảng lãnh đạo chính quyền.

“Nói” và “làm” được Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập trong “Sửa đổi lối làm việc” có nội dung rộng lớn mà thực chất của vấn đề là thái độ và trách nhiệm của một đảng cầm quyền đối với đất nước, dân tộc. Từ tổ chức Đảng đến cán bộ, đảng viên phải nói và làm như thế nào để xứng đáng là lãnh tụ chính trị của sự nghiệp cách mạng, xứng đáng là người lãnh đạo và người đầy tớ trung thành của nhân dân. Tư tưởng về nói và làm của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong “Sửa đổi lối làm việc” cần được tiếp cận theo hai khía cạnh:

(*) Đại tá, PGS., TS., Viện Khoa học xã hội và nhân văn quân sự - Bộ Quốc phòng.

Thứ nhất, nói và làm của tổ chức đảng và của cán bộ đảng viên. Tư tưởng chủ đạo là, từ quan điểm chủ trương của Đảng thể hiện trong các nghị quyết, việc tổ chức thực hiện thắng lợi các chủ trương đó, đến việc phát ngôn và hành động của đội ngũ cán bộ, đảng viên phải là nói cho đúng, làm cho đến nơi đến chốn. Nói sai phải sửa, công khai nhận lỗi trước nhân dân, làm chưa đúng phải “sửa đổi” lại. Cả tổ chức Đảng đến cán bộ, đảng viên của Đảng làm việc trong các cơ quan của Đảng, bộ máy chính quyền Nhà nước, các đoàn thể cách mạng đến các lực lượng vũ trang nhân dân, bất kỳ đó là ai cũng phải nói cho đúng chủ trương đường lối của Đảng, nói những gì có lợi cho sự nghiệp cách mạng, có lợi cho cuộc sống hạnh phúc của quần chúng nhân dân; làm cho đến nơi đến chốn, phải khắc phục bệnh nói nhiều hơn làm, đánh trống bỏ dùi. Cụ thể hơn, còn phải: nói và viết thế nào, nói và viết những gì, nói và viết cho ai nghe. Làm như thế nào cũng hàm chứa nhiều khía cạnh: việc làm đó đã đến nơi đến chốn chưa, làm vì lợi ích của ai? Vì đoàn thể, vì nhân dân là việc làm đúng, làm vì lợi ích cá nhân là sa vào chủ nghĩa cá nhân. Đặc biệt những việc làm có hại cho sự nghiệp cách mạng, phải kiên quyết tránh. Đó chính là đạo đức của người cách mạng. Điều này lý giải vì sao trong “Sửa đổi lối làm việc”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đề cập đến nội dung “đạo đức cách mạng”, và “chống chủ nghĩa cá nhân”. Nói và làm chưa đúng phải biết tự phê bình, tự chỉ trích. Và theo Người đó mới là một Đảng mạnh, một cán bộ đảng viên tốt.

Thứ hai, mối quan hệ giữa “nói” và “làm”. Nói phải đi đôi với làm, nói mà không làm là nói suông, là biểu hiện của thói vô trách nhiệm. Tổ chức có chủ trương mà không tổ chức triển khai thực hiện đến nơi đến chốn, để cấp dưới làm được chẳng hay chớ là có tội với nhân dân. Cán bộ, đảng viên của Đảng nói hay mà làm dở, nói rồi mà không làm gương trong thực hiện là “thối ba hoa”. Nguy hiểm hơn là nói một đằng làm một nẻo, làm thì láo, báo cáo thì hay, thì hạhng người đó không xứng đáng là cán bộ, đảng viên của Đảng, thậm chí còn là loại sâu mọt gây tổn thất cho Đảng và cách mạng. Những loại đó nếu không biết tự sửa mình thì phải kiên quyết đưa ra khỏi hàng ngũ của Đảng.

Trên nền tảng của những tư tưởng nói trên, Đảng và các tổ chức của Đảng ở các cấp đã luôn “sửa đổi” và tự chỉnh đốn và đã hoàn thành sứ mệnh vẻ vang là lãnh tụ của cách mạng Việt Nam. Thấm nhuần những tư tưởng nói trên của Chủ tịch Hồ Chí Minh, trong cuộc cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân và trong hai cuộc kháng chiến, cũng như trong sự nghiệp xây dựng đất nước giàu mạnh vì hạnh phúc của nhân dân, hầu hết cán bộ, đảng viên của Đảng đã thực hiện tốt những tư tưởng về “nói” và “làm”. Họ luôn đứng ở vị trí tiên phong trong cuộc đấu tranh chống thù trong, giặc ngoài, dù phải hy sinh thân mình cũng sẵn sàng. Những tấm gương đó thực sự có giá trị cổ vũ, lôi cuốn hàng triệu quần chúng noi theo, vượt qua mọi khó khăn thử thách, đưa sự nghiệp cách mạng của dân tộc ta đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

II. Một số vấn đề đặt ra và biện pháp giải quyết vấn đề “nói” và “làm” đối với công tác xây dựng Đảng và đội ngũ cán bộ, đảng viên hiện nay

Một trong những vấn đề bức xúc cần giải quyết trong công tác xây dựng Đảng nói chung và công tác cán bộ hiện nay nói riêng là giải quyết, khắc phục những bất cập trong xử lý mối quan hệ giữa “nói” và “làm”, mà biểu hiện cụ thể là tình trạng nói không đi đôi với làm. Theo đó gồm:

Một là, với tổ chức Đảng, bộ máy chính quyền Nhà nước, việc tổ chức thực hiện chưa nghiêm túc chủ trương, chính sách được xác định trong các nghị quyết, chỉ thị của Đảng, các chương trình, kế hoạch hành động, công tác của Nhà nước.

Hai là, với đội ngũ cán bộ, đảng viên công tác tại các cơ quan của Đảng, bộ máy Nhà nước. Có các biểu hiện: nói một đằng làm một nẻo, trong đó có hiện tượng hết sức nguy hiểm là trước mặt quần chúng, cấp dưới thì tỏ ra là người cán bộ đức độ biết lắng nghe ý kiến nhân dân, cấp dưới phê bình góp ý đối với mình, nhưng sau đó tìm cách trù dập, trả thù. Một khuynh hướng khác là làm thì láo, báo cáo thì hay, hứa với dân, với thuộc cấp nhưng không làm, hoặc làm chiếu lệ.

Tất cả những biểu hiện nêu trên đã diễn ra trong các tổ chức và đội ngũ cán bộ của Đảng, bộ máy và công chức của Nhà nước có thể quy thành hai vấn đề: 1) Các cơ quan Đảng, bộ máy Nhà nước chưa được xây dựng ngang tầm nhiệm vụ; 2) Trong đội ngũ cán bộ của Đảng, công chức của Nhà nước có sự suy thoái về đạo đức. Do đó cần tiến hành những biện pháp tích cực theo hướng tiếp tục

xây dựng và chỉnh đốn Đảng, xây dựng bộ máy Nhà nước và chống suy thoái đạo đức cho cán bộ, công chức. Làm được điều đó tức là đã góp phần giải quyết, khắc phục những bất cập trong mối quan hệ nói và làm, biểu hiện ở tình trạng nói không đi đôi với làm - một căn bệnh theo tính quy luật dễ nảy sinh trong điều kiện đảng cầm quyền và là căn bệnh có thực trong cán bộ, công chức hiện nay. Đây là việc làm tốn nhiều công sức, cần một ý chí và quyết tâm chính trị cao, một thái độ trách nhiệm hết sức nghiêm túc và cần có một cách tiến hành thực sự khoa học, một nghệ thuật chỉ đạo hết sức tinh tế. Một việc làm cần huy động được sự ủng hộ của toàn xã hội chứ không riêng bộ máy Đảng, Nhà nước. Có thể và cần phải tập trung vào một số vấn đề chủ yếu dưới đây:

Thứ nhất, bằng mọi biện pháp phải nâng cao cho được sức chiến đấu của các tổ chức đảng, trong đó phải thực hiện nghiêm túc nguyên tắc tập trung dân chủ. Trên cơ sở các quy định đã có cần nghiên cứu bổ sung biện pháp mới nhằm làm cho nguyên tắc được thực hiện theo đúng các yêu cầu của nó ở tất cả các cấp lãnh đạo của Đảng. Tại Đại hội X, Đảng ta đã thẳng thắn chỉ rõ những yếu kém trong công tác này: “Không ít tổ chức đảng yếu kém, nhất là ở cơ sở, không làm tròn vai trò hạt nhân chính trị và nền tảng của Đảng, không đủ sức giải quyết những vấn đề phức tạp nảy sinh từ cơ sở, thậm chí có những tổ chức cơ sở đảng tê liệt, mất sức chiến đấu” (1, tr.263). Tiếp đến là phải tập trung xây dựng cho được sự vững mạnh thật sự của tất cả các chi bộ đảng. Chi

bộ là tổ chức cơ sở, là cầu nối giữa Đảng và quần chúng, là nơi quản lý, rèn luyện đảng viên. Công tác xây dựng đảng, cuộc đấu tranh chống suy thoái đạo đức phải được bắt đầu từ cơ sở. Nó phải được bắt đầu từ chính cơ sở nơi hiện thực hoá các chủ trương chính sách của Đảng, nơi cán bộ sinh hoạt. Chủ trương chính sách có được hiện thực hoá hay không, cán bộ có năng lực hay không, phẩm chất đạo đức như thế nào, có sự tha hóa, suy thoái không, suy thoái đến đâu... tất cả mọi chuyện đó chi bộ đều biết. Vấn đề là biết thì phải làm thế nào? Tất cả đều phụ thuộc vào sức chiến đấu của chi bộ đó. Trong chi bộ hoạt động đấu tranh phê bình và tự phê bình có mạnh mẽ hay chỉ là hình thức? Do đó, vấn đề mang tính tiên quyết trong giải quyết mối quan hệ giữa nói và làm nhất thiết phải là việc nâng cao sức chiến đấu của chi bộ. Không làm được điều này, không thể nghĩ đến một thắng lợi nào của cách mạng cả dù là nhỏ nhất. Song song với công tác xây dựng tổ chức Đảng, phải đẩy mạnh công tác xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, mà trước mắt là tập trung vào việc thực hiện chủ trương cải cách nền hành chính nhà nước ở cả ba nội dung: cải cách thể chế, cải cách bộ máy và cải cách thủ tục hành chính công. Làm được tốt nội dung này cùng với công tác xây dựng Đảng, nhất định Nhà nước và công chức nhà nước sẽ thực hiện được sự thống nhất giữa nói và làm như Chủ tịch Hồ Chí Minh mong đợi.

Thứ hai, phải khôi phục lại nền nếp tự giác rèn luyện, tu dưỡng đạo đức trong cán bộ, công chức. Phải phát động cho được trong mỗi cán bộ, công chức

tinh thần trách nhiệm với Đảng, Nhà nước và với chính cá nhân mình việc tự rèn luyện, tu dưỡng đạo đức cách mạng.

Sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng chỉ rõ những phẩm chất đạo đức “không phải từ trên trời sa xuống” (2, tr.293), đạo đức cách mạng ở mỗi con người chỉ có thể có được, khi cùng với chất lượng các biện pháp về tổ chức và giáo dục của các tổ chức Đảng, chính quyền... được nâng lên, là sự rèn luyện, tu dưỡng không mệt mỏi của cá nhân mỗi con người. Với tính cách là tổ chức Đảng, cơ quan Nhà nước, các tổ chức khác trong hệ thống chính trị, các đơn vị lực lượng vũ trang, cần phải chăm lo đến việc xây dựng đạo đức cách mạng, chống suy thoái đạo đức cho cán bộ đơn vị mình một cách tích cực nhất. Quản lý cán bộ trong tình hình hiện nay phải có những biện pháp quyết liệt nhất. Cùng với việc phát động tinh thần tự giác rèn luyện, tu dưỡng của mỗi cán bộ, công chức phải gắn với phát huy vai trò của các tổ chức quần chúng và áp lực của dư luận xã hội trong cơ quan, đơn vị ở mức cao nhất, mới có tác dụng tích cực.

Tuy nhiên, để làm được điều này cần nghiên cứu thiết lập một cơ chế thích hợp mang tính tổng hợp. Một cơ chế kiểm soát có hiệu quả phải mang tính tổng hợp. Theo hướng này cần xây dựng một cơ chế kiểm soát bao gồm nhiều cơ quan chức năng tham gia, nhiều nội dung được đề cập. Các cơ quan tổ chức cán bộ, thanh tra, kiểm tra, tài chính và cả cơ quan bảo vệ pháp luật đều phải “vào cuộc”. Về nội dung, phải gồm cả các nội dung về giáo dục, kiểm tra, đánh giá, nhận xét và sử dụng, lấy ý kiến nhận xét của quần

chúng, các biện pháp kê khai tài sản, quy định một số chế tài khi cán bộ công chức mắc lỗi, vi phạm... Vấn đề đặt ra là mọi việc làm trên phải đảm bảo thực chất thường xuyên và không hình thức; nếu không, nói vẫn không thể đi đôi với làm đối với mỗi cá nhân cán bộ, công chức. “Câu chuyện” về giải quyết mối quan hệ giữa “nói” và “làm” sẽ không đem lại kết quả.

Thứ ba, thực hiện tốt chủ trương phản biện xã hội theo tinh thần Nghị quyết Đại hội X của Đảng.

Làm thế nào để tổ chức Đảng, cơ quan nhà nước, cán bộ, công chức thực hiện được một cách nghiêm túc nhất, có hiệu quả nhất tư tưởng Hồ Chí Minh về “nói” và “làm”, đồng thời chống lại một cách có hiệu quả nhất sự suy thoái đạo đức trong cán bộ, công chức đang có nguy cơ ngày càng gia tăng để khôi phục lại nền nếp, tác phong công tác của họ, nói phải đi đôi với làm trong tình hình hiện nay. Để trả lời câu hỏi này lại phải trở lại trả lời câu hỏi vì sao và từ lí do gì cán bộ, công chức suy thoái đạo đức, nói không đi đôi với làm, nói một đằng làm một nẻo? Phải chăng tất cả những chuyện yếu kém của tổ chức, cá nhân trong bộ máy của Đảng, Nhà nước, hệ thống chính trị, là do không nhận được sự phản biện từ xã hội, từ nhân dân. Đến lượt nó, không có sự phản biện bởi vì những yếu kém đó không được công khai. Trong “Sửa đổi lối làm việc”, Hồ Chí Minh đã yêu cầu “Các cơ quan, các cán bộ, các đảng viên, mỗi người mỗi ngày phải *thiết thực tự kiểm điểm và kiểm điểm đồng chí mình*. Hễ thấy khuyết điểm phải kiên quyết *tự sửa chữa và giúp đồng chí mình sửa chữa*”.

“Một đảng mà giấu giếm khuyết điểm của mình là một đảng hỏng”(3, tr.261). Để có thể nhận được sự phản biện từ xã hội về uy tín của tổ chức đảng, cơ quan nhà nước và đội ngũ cán bộ, công chức rà soát lại những quy định trong cơ chế đã xác định để có những bổ sung mới cho phù hợp. Phải lắng nghe, phải thu thập từ phía xã hội những ý kiến đóng góp về đội ngũ cán bộ, công chức của mình. Những ai vô trách nhiệm, nói không đi đôi với làm, suy thoái đạo đức, tham nhũng, chạy chức, chạy quyền, chạy tội v.v... dân biết cả, vấn đề là họ có nói không, cơ chế nào để họ nói được đúng những gì đã và đang diễn ra?... Nghiêm túc và lắng nghe những ý kiến từ xã hội về những khuyết điểm cần phải sửa chữa, những ưu khuyết điểm của đội ngũ cán bộ, công chức và của những người dự định bổ nhiệm vào các chức vụ chủ chốt trong bộ máy của Đảng, của Nhà nước, đó là trách nhiệm của các tổ chức và các cơ quan của Đảng, các cơ quan Nhà nước và quyền được kiểm tra giám sát của nhân dân. Điều đó sẽ giúp cho Đảng, Nhà nước giữ được sự trong sạch của đội ngũ cán bộ công chức của mình và chọn đúng người đủ đức, đủ tài bổ sung vào đội ngũ những người “đầy tớ” trung thành của nhân dân.

CHÚ THÍCH

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ X. H.: Chính trị quốc gia, 2006.
2. Hồ Chí Minh, toàn tập (T. 9). H.: Chính trị quốc gia, 2000.
3. Hồ Chí Minh, toàn tập (T. 5). H.: Chính trị quốc gia, 1995.